

NOSTĀJA

Apstiprināts atkārtotajā LSA Domes sēdē
22.10.2016.

17.06.2016.

Rīgā

Nr. 2016/NP7

Par Izglītības un zinātnes ministrijas vēstuli “Par principiem valsts budžeta finansēto studiju vietu piešķiršanai 2017. gadam”

ORGANIZĀCIJA

Latvijas Studentu apvienība (turpmāk — LSA) pārstāv Latvijas studējošo intereses nacionālā un starptautiskā līmenī. Saskaņā ar Augstskolu likumu apvienības biedri ir visu Latvijas augstskolu studējošo pašpārvaldes. LSA pauž demokrātiskā procedūrā formulētu, reprezentatīvu Latvijas studējošo viedokli.

SITUĀCIJA

Šī gada jūlijā Izglītības un zinātnes ministrija (turpmāk - IZM) nosūtīja vēstuli Augstākās izglītības padomei (turpmāk - AIP) “Par principiem valsts budžeta finansēto studiju vietu piešķiršanai 2017. gadam”. Šīs vēstules ietvaros IZM aicina AIP sniegt komentārus un priekšlikumus par ministrijas sagatavotajiem principiem valsts budžeta finansēto studiju vietu piešķiršanai.

IZM piedāvājums ir ievērot sekojošus principus budžeta vietu piešķiršanā:

Ja budžeta programmai “Augstskolas” tiks piešķirts papildus finansējums, tas tiks izmantots papildu budžeta vietu piešķiršanai STEM jomās;

Izglītības tematiskajā grupā “Izglītība” 2017. gadā vietu skaits tiks samazināts par vismaz 20% no uzņemšanas;

Netiks piešķirtas studiju vietas programmās, kurās netiek sasniegts minimālais noteiktais studējošo skaits (maģistra studiju programmās vismaz 15, bakalaura programmās vismaz 30 studējošie visosursos kopā);

Attiecīgais finansējums, kā arī finansējums no neizpildītām studiju vietām, tiks prioritāri piešķirts STEM jomu budžeta vietām atbilstoši nozaru asociācijas viedoklim; Turpināsies studiju programmu konsolidācija augstskolu specializācijas jomās, kas izriet no augstskolu studiju un pētniecības profila;

Budžeta vietas doktorantūrā tiek piešķirtas tikai tām augstskolām, kurām ir vismaz 1 publikācija *Scopus* vai *Web of Science* uz vienu studiju vietu doktorantūrā pēdējo 3 gadu laikā;

Sākot ar 2018. gadu, studiju vietas doktorantūrā tiks piešķirtas tikai tām augstskolām (vai struktūrvienībām), kuras tiks novērtētas zinātnisko institūciju starptautiskajā novērtējumā un būs saņēmušas novērtējumu, ne zemāku par “3”, “4” vai “5”.

Tāpat arī IZM piedāvā pilotprojekta veidā atvērt “aploksni” IZM padotības augstskolās vienas izglītības tematiskās grupas ietvaros: sociālajās zinātnēs, komerczinātnēs un tiesību zinātnēs 10% no valsts budžeta finansētajiem studiju vietām bakalaura un maģistra līmenī piešķirot pēc sekojošiem kvalitātes kritērijiem:

Rādītāji tiks vērtēti atsevišķi divās grupās - Rīgas plānošanas reģiona augstskolas un citu reģionu augstskolas, tādā veidā saglabājot augstākās izglītības pieejamību reģionos;

I grupa - dalība U-Multirank. Ja augstskola nav iekļauta U-Multirank 2016, tai netiek piešķirtas budžeta vietas;

[Kritērija īpatsvars - 40%] **II grupa - Publikācijas sociālajās zinātnēs.** Augstskolas publikāciju skaits sociālajās zinātnēs *SCOPUS* un *Web of Science* datu bāzēs 2013.-2015. gadā;

[Kritērija īpatsvars - 20%] **III grupa - Akadēmiskā personāla ataudze sociālajās zinātnēs.** Augstskolas pētniecībā nodarbināto maģistrantu, doktorantu un jauno doktoru skaits (doktora grāds iegūts pēdējo 5 gadu laikā) sociālajās zinātnēs, pilna laika ekvivalenta izteiksmē;

[Kritērija īpatsvars - 40%] **IV grupa - Internacionalizācija.** Ārvalstu studentu skaits augstskolā pēdējos 3 gados, kas studē grāda vai kvalifikācijas iegūšanai, īpatsvars 50%. Augstskolas sociālo zinātņu *Erasmus+* apmaiņas studentu skaits pēdējos trīs gados, īpatsvars 50%.

Sākot ar 2018. gadu, izvērtējot pilotprojekta pieredzi, kvalitātes kritēriji tiks attiecināti uz visām izglītības tematiskajām grupām.

NOSTĀJA

Latvijas Studentu apvienība piekrīt Izglītības un zinātnes ministrijas piedāvātajiem indikatoriem konceptuāli, tomēr rodas vairāki precizējoši jautājumi:

Izglītības tematiskā grupa "Izglītība"

Rodas bažas par to, ka ir rakstīts, ka samazinājumam jānotiek par "vismaz 20% no uzņemšanas". Uzskatām, ka vārds "vismaz" ir lieks, un tādēļ aicinām to ņemt ārā. Tāpat arī uzskatām, ka 20% samazinājums ir par strauju, un tādēļ būtu nepieciešams to ieviest pakāpeniski. Tāpat arī, ņemot vērā faktu, ka IZM uzskata, ka šis samazinājums ir nepieciešams tādēļ, ka liela daļa no pedagoģijas studentiem nedodas pēc absolvēšanas strādāt par pedagogiem, ir nepieciešams izvērtēt, vai jaunais pedagogu modelis ir pietiekams rīks, lai nodrošinātu pietiekami augstu motivācijas līmeni pedagoģijas studentiem pēc absolvēšanas strādāt par pedagogiem. Ņemot vērā to, ka mazāks budžeta vietu skaits faktiski samazinās kopējo pedagoģijas studentu skaitu, vai tikai ar jauno pedagogu modeli pietiks, lai celtu īpatsvaru, kas dodas strādāt atbilstoši savai profesijai, un nodrošinātu nemainīgu skaitu absolūtos skaitļos.

Pilotprojekta IV grupa Internacionalizācija

Uzskatām, ka kritērija pamatā ir jābūt relatīviem, nevis absolūtiem skaitļiem, tādā veidā radot godīgu konkurenci starp augstskolām, neatkarīgi no to kopējā studējošo skaita.

Indikatoru koeficienti

LSA uzskata, ka, ņemot vērā to, ka indikatoru koeficienti tika izraudzīti gadījuma pēc un nav pamatojuma tam, kādēļ kāds indikators ir vairāk vai mazāk svarīgs par citiem, ir nepieciešams noteikt, ka indikatoru svāri visiem ir vienādi.

LSA vēlas arī pievienot sekojošos indikatorus:

Augstskolu specializācija

Ņemot vērā to, ka augstskolu stratēģiskā specializācijas veicināšana ir viens no IZM uzdevumiem saistībā ar [jaunā finansēšanas modeļa ieviešanu](#) (2.2.1, 2. posms), LSA aicina noteikt kā papildus kritēriju to, vai augstskolā ir stratēģiskā specializācija konkrētajā jomā vai nē. Ieviešot šo indikatoru, augstskolām tiks dots skaidrs signāls par to, ka tām būtu nepieciešams specializēties. Tomēr pastāv risks, jo nav konkrēti atrunāts veids, kā augstskolas specializējas, un tādēļ būs nepieciešams izveidot stratēģiskās specializācijas noteikšanas mehānismu, tāpēc, ņemot vērā ieguvumus, ko iegūst augstskolas un kvalitāte no specializācijas, ir jāspēr pirmais solis šajā jautājumā. **Kritērijs darbosies** kā papildus punkti augstskolām noteiktās tematiskās jomās, kurās tām būs jau iepriekš noteikta specializācija.

Starpaugstskolu studiju programmas

Lai veicinātu augstskolu internacionalizāciju, pasniedzēju un studējošo mobilitāti, ir nepieciešams sniegt skaidru signālu augstskolām, ka sadarbība ar ārvalstu augstskolām ir vēlama, un aicināt uz dubulto diplomu programmas izveidi, tostarp augstskolu savstarpējā sadarbībā. Tāpat arī mūsdienu pasaulē aizvien lielāks pieprasījums ir pēc starpdisciplināritātes, kas veicina inovācijas un spēju darboties un pielāgoties nestandarta situācijām, ir nepieciešams arī sniegt signālu augstskolām, ka kopējo programmu izveide ir vēlama. **Kritērijs darbosies** kā papildus punkti augstskolām, ja konkrētajās tematiskajās jomās tām būs kopējā programma ar citu Latvijas augstskolu, un arī ja tām ir kopējā studiju programma ar citu ārvalstu augstskolu.

Augstskolas sadarbība ar darba tirgu

Ņemot vērā to, ka sadarbība ar darba tirgu ir neatņemama daļa no studiju procesa, LSA aicina ņemt vērā kā kritēriju arī augstskolu sadarbību ar darba tirgu. Šī indikatora ietvaros tiek piedāvāts ņemt vērā prakses vietas, ko caur augstskolām nodrošina darba devēji (kas nereti netiek publicēti un tātad kā zinātniskā darbība netiek mērīti), darba devēju pasūtītie pētījumi augstskolās, kā arī citu sadarbību, kas veicina darba devēju un augstskolu savstarpēju attīstību.

Tāpat arī darba grupa aicina balstīties uz sekojošiem principiem, veidojot budžeta vietu pārdali:

Tematiskā joma, nevis grupa

Lai novērstu situāciju, kad gan juristi, gan ekonomisti tiek izvērtēti pēc vienādiem kritērijiem, ir jāievieš dalījums pa tematiskām jomām, nevis grupām. Ņemot vērā to, ka IZM kā vienu no savām prioritātēm valsts finansēto studiju vietu piešķiršanā ir norādījuši atbilstību tautsaimniecības vajadzībām, IZM piedāvātais variants par dalīšanu tematiskās grupas ietvaros nozīmētu to, ka jurists un ekonomists var ieņemt vienu nišu. Tāpat arī tas atvieglos naudas plūsmas koordinēšanu, ņemot vērā to, ka bāzes tiek rēķinātas pa tematiskajām jomām

Līdzvērtīgs konkurss visās augstākās izglītības iestādēs

Ņemot vērā, ka IZM mērķis ar valsts budžeta finansēto studiju vietu pārdali un kvalitātes indikatoru ieviešanu ir atteikties no t.s. vēsturiskā principa, esošā situācija, kad budžeta vietas iegūs tikai tās augstskolas, kas jau iepriekš ir ieguvušas, nepilnīgi novērš vēsturiskā principa problemātiku. Ņemot vērā to, ka Latvijā ir vairāki precedenti, kad gan valsts, gan privātās augstskolas, kas iepriekš nav ieguvušas budžeta vietas, tās iegūst, ir nepieciešams atrunāt arī šādu iespēju, lai veicinātu pilnīgāku konkurenci un kvalitātes celšanu. Ņemot vērā IZM piedāvāto formulu, kuras ietvaros budžeta vietas tiek dalītas proporcionāli pa visām augstskolām, kas konkurē par tām, darba grupa aicina izveidot izslēdzošo indikatoru, kuru izpildot, augstskola būs tiesīga konkurēt ar citām par budžeta vietām. LSA nav skaidri

noteikta piedāvājuma šim kritērijam, bet aicina izvērtēt starptautisko starpaugstskolu studiju programmu esamību tematiskajā jomā kā potenciālo kritēriju, kuru izpildot, augstskolas būs tiesīgas konkurēt uz budžeta vietām tikai tajā tematiskajā jomā.

REZULTĀTS

Ieviešot viedus kvalitātes kritērijus valsts budžeta finansēto studiju vietu pārdalei, tiks veicināta efektīva augstākās izglītības finansējuma izmantošana, kā arī celsies augstākās izglītības kvalitāte Latvijā. Ņemot vērā LSA priekšlikumus, augstākās izglītības iestādes būs motivētas specializēties un savstarpēji sadarboties, mazinot Latvijas augstākās izglītības telpas sadrumstalotību. Tāpat arī, veicinot sadarbību ar darba tirgu, tiks veidots augstākās izglītības iestādes profesionālais profils kā neatņemama daļa no valsts tautsaimniecības.

Prezidente

M. Belova